

An Assessment of Chinese Cultural Tourist Attractions Quality Standards in the
Khorat Geopark Area
การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

*Mattika Chaimeerang*¹

*Department of Geography & Geoinformatics, Faculty of Science and Technology, Nakhon
Ratchasima Rajabhat University*

มัตติกา ชัยมีแรง²

สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

mattika.c@nrru.ac.th

Received: 2024-09-06

Revised: 2024-11-11

Accepted : 2024-11-12

¹ Lecturer, Department of Geography & Geoinformatics, Faculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

² อาจารย์, สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Abstract

An assessment of Chinese cultural tourist attractions quality standards in the Khorat Geopark area. The objective of the research was the standard evaluates the quality of the Chinese cultural attraction in Khorat Geopark area, Mueang Nakhon Ratchasima District. The qualitative research using the standard evaluation and quality form for cultural tourism from the Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. Five assessors, cultural tourism specialists in Nakhon Ratchasima province. Information on Chinese cultural tourist attractions from the Tourism Authority of Thailand, Nakhon Ratchasima Office and the Nakhon Ratchasima Provincial Cultural Office. The standard evaluation of the quality of cultural attractions, out of three components. Element 1: potential for tourism attractiveness, full score 50 points. Element 2: tourism support potential, full score of 10 points, and element 3: management, full score 40 points, total score 100 points. And bring the assessment results of Chinese cultural tourism quality standards, the level of standard evaluation quality of cultural attractions. The research results, the Chinese cultural attraction on Khorat Geopark path, Mueang Nakhon Ratchasima District, a total six places. The standard evaluation quality of cultural attractions: one tourist attractions of very good standards levels, two tourist attractions of middle standards levels, and three tourist attractions of low standards levels. The recommendations of assessors to conduct research on component lists and index lists. For the development and promote increased tourism in Chinese cultural tourist attractions.

Keywords: shrine, cultural attraction, Khorat Geopark

บทคัดย่อ

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน พื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมิน โดยข้อมูลแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน ได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 50 คะแนน องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว คะแนนเต็ม 10 คะแนน และองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ คะแนนเต็ม 40 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 100 คะแนน และนำผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีน ทำการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา มีทั้งหมดจำนวน 6 แห่ง อยู่ในระดับมาตรฐานดีมาก จำนวน 1 แห่ง อยู่ในระดับมาตรฐานปานกลาง จำนวน 2 แห่ง และอยู่ในระดับมาตรฐานต่ำ จำนวน 3 แห่ง และผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษาวิจัยรายองค์ประกอบและรายดัชนี เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน

คำสำคัญ: ศาลเจ้า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โคราชจีโอพาร์ค

บทนำ

จีโอพาร์ค (Geopark) หรืออุทยานธรณีเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งหนึ่งที่มีภูมิประเทศและแหล่งธรณีวิทยามีคุณค่าในระดับนานาชาติ รวมทั้งแหล่งธรรมชาติอื่นและวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับแหล่งธรณีวิทยา โดยมีการบริหารจัดการแบบองค์รวมทั้งในด้านการอนุรักษ์ การศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากล่างสู่บน (Jintasakul, 2018) โคราทจีโอพาร์ค หรืออุทยานธรณีโคราช (Khorat Geopark) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณีและเชิงอนุรักษ์แห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงธรณีแบบยั่งยืน เป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์บริเวณลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่างที่เป็นมรดกทางธรณีวิทยาที่มีคุณค่าในระดับนานาชาติ รวมทั้งแหล่งนิเวศวิทยาและวัฒนธรรมที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์ ศึกษาและใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการผ่านทางกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Chansaeng & Thummajariyawat, 2018) โคราทจีโอพาร์ค ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสีคิ้ว สูงเนิน ขามทะเลสอ เมืองนครราชสีมา และเฉลิมพระเกียรติ โดยในปี พ.ศ. 2566 องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ได้มีมติรับรองให้เป็น Khorat UNESCO Global Geopark (UNESCO, 2023) จีโอพาร์คโลกอาศัยคุณค่าของมรดกทางธรณีวิทยา (geological heritage) ร่วมกับคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติวิทยา และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ในการเสริมสร้างให้เกิดความตระหนักรู้และความเข้าใจให้มากขึ้นในประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรในโลกอย่างยั่งยืน การบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก และการลดผลกระทบจากพิบัติภัยธรรมชาติ เพื่อยกระดับของความตระหนักรู้ของประชาชนให้เห็นความสำคัญของมรดกทางธรณีวิทยาในจีโอพาร์คโลกตั้งแต่ออดีตจนถึงสังคมปัจจุบัน พื้นที่จีโอพาร์คโลกของยูเนสโกทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง และทำให้มีเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นกับพื้นที่จีโอพาร์คมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น การสร้างวิสาหกิจชุมชนโดยมีนวัตกรรมใหม่ การสร้างงานใหม่ และการสร้างหลักสูตรการอบรมที่มีคุณภาพสูง จะถูกสร้างขึ้นจนกลายเป็นแหล่งของรายได้เสริมใหม่ของชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรทางธรณีวิทยาได้รับการปกป้องและอนุรักษ์ไปพร้อมกัน (Jintasakul, 2018)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา (Department of Tourism, 2016) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา มีความหลากหลายสืบเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งคนโคราช คนลาว คนแขก คนส่วย คนอินเดีย และคนจีน ทำให้เกิดอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การแต่งกาย และภาษาพูดที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน (Nakhonratchasima Chamber of Commerce, 2000) ชาวจีนที่มีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา เดินทางมาจากมณฑลต่าง ๆ ของประเทศจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ มีจำนวนมากร้อยตามลำดับ คือ แต้จิ๋ว จิ้นแคะ ไหหล่า กวางตุ้ง และฮกเกี้ยน เป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งหลักฐานมั่นคงในเมืองไทย และทำการขยายกิจการการค้าไปสู่ภูมิภาค โดยเริ่มเข้ามาในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา ช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2440 ด้วยเหตุผล ที่มีทำเลการค้าที่เหมาะสม บริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนกลุ่มแรกจะเป็นบริเวณทั้งสองฟากฝั่งถนนโพธิ์กลาง ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและประตูชุมพลในปัจจุบัน ชาวไทยเชื้อสายจีนเริ่มประกอบกิจการค้าประเภทต่าง ๆ และตั้งชุมชนชาวจีนในย่านการค้าเดิมของเมืองนครราชสีมา คือถนนโพธิ์กลาง ถนนชุมพล และถนนจอมพล เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างถนนหลายสายเพิ่มมากขึ้น ชุมชนชาวจีนจึงเริ่มมีการขยายพื้นที่การตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วเมือง เช่น

ถนนมหาไถย ถนนอัษฎางค์ ถนนจอมสุรางค์ยาตร์ และถนนประจักษ์ เป็นต้น ลักษณะสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยึดถือ เป็นสำคัญ คือระบบเครือญาติที่มีการนับถือแซ่เดียวกันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ การให้ความเคารพต่อวัยวุฒิและศักดิ์ศรีของเครือญาติ นอกจากนี้ยังมีประเพณีความเชื่อที่ยึดถือสืบต่อมาและเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในวิถีชีวิต ซึ่งทำให้เป็นกลุ่มชนที่มีระเบียบแบบแผน มีแบบอย่างของความคิดและการกระทำ เช่น ประเพณีการเกิด การแต่งงาน การทำศพ และนอกจากนี้ยังมีประเพณีตามเทศกาล เช่น เทศกาลตรุษจีน หรือประเพณีขึ้นปีใหม่ตามปฏิทินจีน วันสารทจีน หรือเทศกาลไหว้เจ้าประจำเดือนเจ็ด และการไหว้เจ้าเพื่อเป็นสิริมงคลในครอบครัว ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยึดถือปฏิบัติมีปัจจัยสำคัญจากการนับถือศาสนาพุทธ และความเชื่อในธรรมชาติรอบตัว เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการให้ความเคารพต่อต้นไม้มงคลบางอย่างที่ให้คุณให้โทษต่อชีวิต นำมาซึ่งประเพณีการถือศีลกินเจ ความเชื่อในเรื่องของที่ตั้งฮวงจุ้ยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนและการเปิดกิจการร้านค้า การนับถือเจ้าและสิ่งศักดิ์ในศาลเจ้าและเทวสถานต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยในพื้นที่เมืองนครราชสีมาจะนับถือเจ้าแม่กวนอิม ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ศาลเจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าพ่อไฟ เป็นต้น (Nakhonratchasima Chamber of Commerce, 2000)

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีนจากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาลเจ้าจีน โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน ด้วยเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อได้เป็นข้อมูลในการท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองที่คำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ให้คงอยู่แก่ชนรุ่นหลัง

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ด้วยเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัย เผยแพร่และต่อยอดทางวิชาการ โดยมีให้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจการค้า ได้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลภาคสนาม และงานวิจัยนี้ได้ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ใบรับรอง : HE-139-2563

1. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน ในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา โดยแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน มีทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าวัดแจ้ง ศาลเจ้าแป๊ะกงศาลหลักเมืองโคราช ศาลเจ้าพ่อไฟ และศาลเจ้าบุญโพศาล

1.2 ศึกษารายละเอียดหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

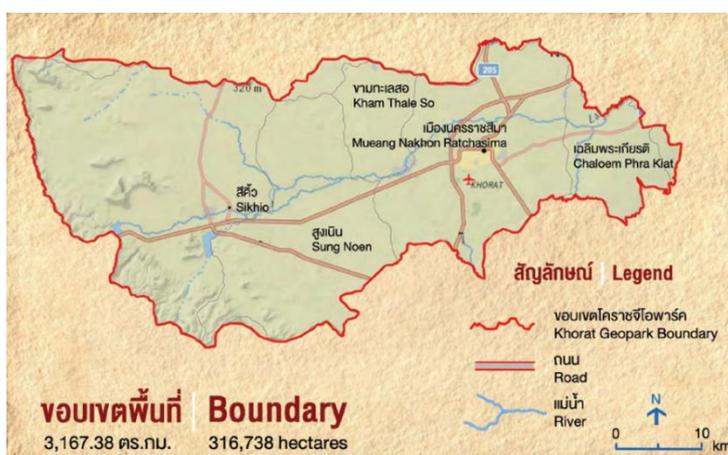
จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน ตามองค์ประกอบและดัชนีชี้วัด

2. พื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

โคราชจีโอพาร์ค หรืออุทยานธรณีโคราช ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Khorat Geopark ด้วยเหตุผล ทางธรณีวิทยา “โคราช” หรือ “Khorat” เป็นชื่อกลุ่มหินโคราช (Khorat group) ที่เป็นชุดของชั้นหินตะกอนรวมความหนาแน่นกว่า 4,000 เมตร รองรับพื้นที่ราบสูงโคราชและจีโอพาร์ค ที่มีอายุอยู่ในช่วง 210–65 ล้านปีก่อน และเป็นหินโผล่ให้เห็นชัดเจนในบริเวณริมถนนมิตรภาพของโคราชจีโอพาร์ค รวมทั้งมีเอกสารทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์โลกที่เป็นภาษาต่างประเทศกล่าวอ้างอิงจำนวนมาก (Jintasakul, 2018)

ชื่อ “โคราช” หรือ “Khorat” ได้ถูกใช้เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ระดับสกุลและชนิดในการจำแนกฟอสซิลสัตว์สายพันธุ์ใหม่ของโลกหลายชนิดในวารสารวิทยาศาสตร์นานาชาติ เช่น อูรังอุตังโคราช (Khoratpithecus) จระเข้โคราช (Khoratosuchus) เต่าชนิดที่พบที่โคราช (Kizylkumemys khoratensis) (Jintasakul, 2018)

ชื่อเดิมของเมืองนครราชสีมา ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ก่อนชื่อเมืองนครราชสีมา โดยเมืองเก่าชื่อ “โคราช” ที่อำเภอสูงเนิน มีอายุมากกว่า 1,000 ปี ขอบเขตโคราชจีโอพาร์ค ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอต่อเนื่องกันในบริเวณลุ่มน้ำลำตะคองตอนกลางถึงตอนล่าง คือ อำเภอสีคิ้ว สูงเนิน ขามทะเลสอ เมืองนครราชสีมา และเฉลิมพระเกียรติ รวมพื้นที่ 3,167.38 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 15.22 ของพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา (Khorat Geopark Office, 2020)

ภาพที่ 1 พื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

ที่มา: Paleontopolis: Khorat Geopark “cuesta & fossil land” (Guidebook) by Khorat Geopark Office, 2020. The Office.

3. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural attraction standard) แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ (Department of Tourism, 2016) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม มีคะแนนเต็ม 35 คะแนน ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

(1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ (5 คะแนน) พิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย วิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรมประเพณี ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน ลักษณะสิ่งประดิษฐ์ ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิตร่วมกัน ฯลฯ

(2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี (5 คะแนน) พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งแสดงถึงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่

(3) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม (5 คะแนน) พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงานหัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน ฯลฯ

(4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง (5 คะแนน) พิจารณาจากความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีตและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาไปบ้าง แต่ยังมีบางกลุ่มในชุมชนที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านั้นอยู่อย่างเห็นได้ชัด

(5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ (5 คะแนน) พิจารณาจากยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้นและการมีประวัติศาสตร์สืบเนื่องยาวนานมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้

(6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น (5 คะแนน) พิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การมีประเพณี ความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา

(7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ (5 คะแนน) พิจารณาจากชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง รวมถึงการมีหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

2) ด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 15 คะแนน ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

(1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง ความลาดชัน ความคดเคี้ยวของถนน และความปลอดภัย

(2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายจากปัจจัยในตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง หรือจากปัจจัยภายนอก โดยวัดจากสถิติการเกิดอันตราย เช่น น้ำป่า ดินถล่ม หนาวสูงชัน กระจกน้ำรุนแรง สัตว์ร้าย มาลาเรีย ภัยจากโจรผู้ร้าย โรคระบาดอื่น ๆ เป็นต้น

(3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดได้ภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการที่มีกิจกรรมหลากหลายจะทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพอใจได้มากขึ้น ทั้งนี้ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (5 คะแนน) พิจารณาจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- 2) ด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก (5 คะแนน) พิจารณาจากการมีกลุ่มองค์กรทั้งภายในและภายนอกในระดับต่าง ๆ ให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) การจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว
- 2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึก และการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน หรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจการดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน หรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้ หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 15 คะแนน ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
 - (1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากสภาพทั่วไปจากการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ภายในแหล่งท่องเที่ยว
 - (2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ (5 คะแนน) พิจารณาจากดัชนี 3 ด้าน ดังนี้
 - ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่พักอาศัย
 - ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและ/หรือฤดูกาล
 - ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ

(3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีการติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว รวมถึงการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

2) ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนเต็ม 25 คะแนน ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่

(1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณสุขแก่นักท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว

(2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (5 คะแนน) การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

(3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก (5 คะแนน) พิจารณาจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ

(4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

(5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว (5 คะแนน) พิจารณาจากการที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์และรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

การให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม
1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10
3. การบริหารจัดการ	40
รวม	100

ที่มา: Quality standard assessment manual cultural attractions by Department of Tourism, 2016. DOT.

วิธีการให้คะแนน การให้คะแนนในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีอยู่ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่า แหล่งท่องเที่ยวมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดมากที่สุด และจะให้ค่าคะแนนในข้อที่เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวควรได้ในข้อนั้นเพียงข้อเดียว ทั้งนี้ จะมีค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน หรือ 1 คะแนน ถึง 5 คะแนน โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ○ รอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การให้คะแนนแบบวิธีที่ 1

1.1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้	
<p>หมายเหตุ พิจารณาจากยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้น และการมีประวัติศาสตร์สืบเนื่องยาวนานมาเป็น วัฒนธรรม ประเพณีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้</p>	
ดัชนี	คะแนน
• เกิดขึ้นปลายสมัยรัตนโกสินทร์	1
• เกิดขึ้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์	2
• เกิดขึ้นสมัยอยุธยา	3
• เกิดขึ้นสมัยสุโขทัย	4
• เกิดขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย	5
คะแนนที่ได้	4

ที่มา: Quality standard assessment manual cultural attractions by Department of Tourism, 2016. DOT.

จากตารางที่ 2 ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัดหัวข้อความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ ประเมินได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีคุณสมบัติตรงกับข้อ เกิดขึ้นสมัยอยุธยา ซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 3

วิธีที่ 2 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่า แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดบ้าง โดยดัชนีชี้วัด 1 ข้อ จะมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดใดเลย จะมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง แต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน ○ รอบหมายถึงเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การให้คะแนนแบบวิธีที่ 2

3.2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว			
<p>หมายเหตุ พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ</p> <p>หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมี แต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรงให้ 1 คะแนน</p>			
ดัชนี	คะแนน		
• ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่าง ๆ	0	0.5	1
• ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	0	0.5	1
• ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	0	0.5	1
• ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	0	0.5	1
• มีการก่อตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	0	0.5	1
คะแนนที่ได้	3		

ที่มา: Quality standard assessment manual cultural attractions by Department of Tourism, 2016. DOT.

จากตารางที่ 3 ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัดหัวข้อชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประเมินได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีคุณสมบัติตรง แต่ไม่ได้ดำเนินการ หรือไม่มีประสิทธิภาพ 5 ข้อ โดยแต่ละข้อ มีค่าเท่ากับ 0.5 คะแนน ฉะนั้น การประเมินในเกณฑ์นี้ได้ 2.5 คะแนน

เมื่อทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครบทุกองค์ประกอบ จะนำคะแนนที่ได้ไปเทียบระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ค่าคะแนน	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
81 ขึ้นไป	ดีเยี่ยม	★★★★★
71-80	ดีมาก	★★★★
61-70	ดี	★★★
51-60	ปานกลาง	★★
50 หรือน้อยกว่า	ต่ำ	★

ที่มา: Quality standard assessment manual cultural attractions by Department of Tourism, 2016. DOT.

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน

การศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด จำนวน 6 แห่ง ดังนี้

1) ศาลหลักเมืองโคราช

ศาลหลักเมืองโคราช ตั้งอยู่ที่บริเวณจุดตัดระหว่าง ถนนจอมพลกับถนนประจักษ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 ศาลหลักเมืองโคราช

ที่มา: ผู้วิจัย

2) ศาลเจ้าบุญไผศาล

ศาลเจ้าบุญไผศาล ตั้งอยู่ที่ถนนจอมพล ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 3 ศาลเจ้าบุญไผศาล

ที่มา: ผู้วิจัย

3) ศาลเจ้าพ่อไฟ

ศาลเจ้าพ่อไฟ ตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 4 ศาลเจ้าพ่อไฟ

ที่มา: ผู้วิจัย

4) ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ศาลเจ้าแม่ทับทิม ตั้งอยู่ที่ถนนโพธิ์กลาง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 5 ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ที่มา: ผู้วิจัย

5) ศาลเจ้าวัดแจ้ง

ศาลเจ้าวัดแจ้ง ตั้งอยู่ที่ถนนโพธิ์กลาง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 6 ศาลเจ้าวัดแจ้ง

ที่มา: ผู้วิจัย

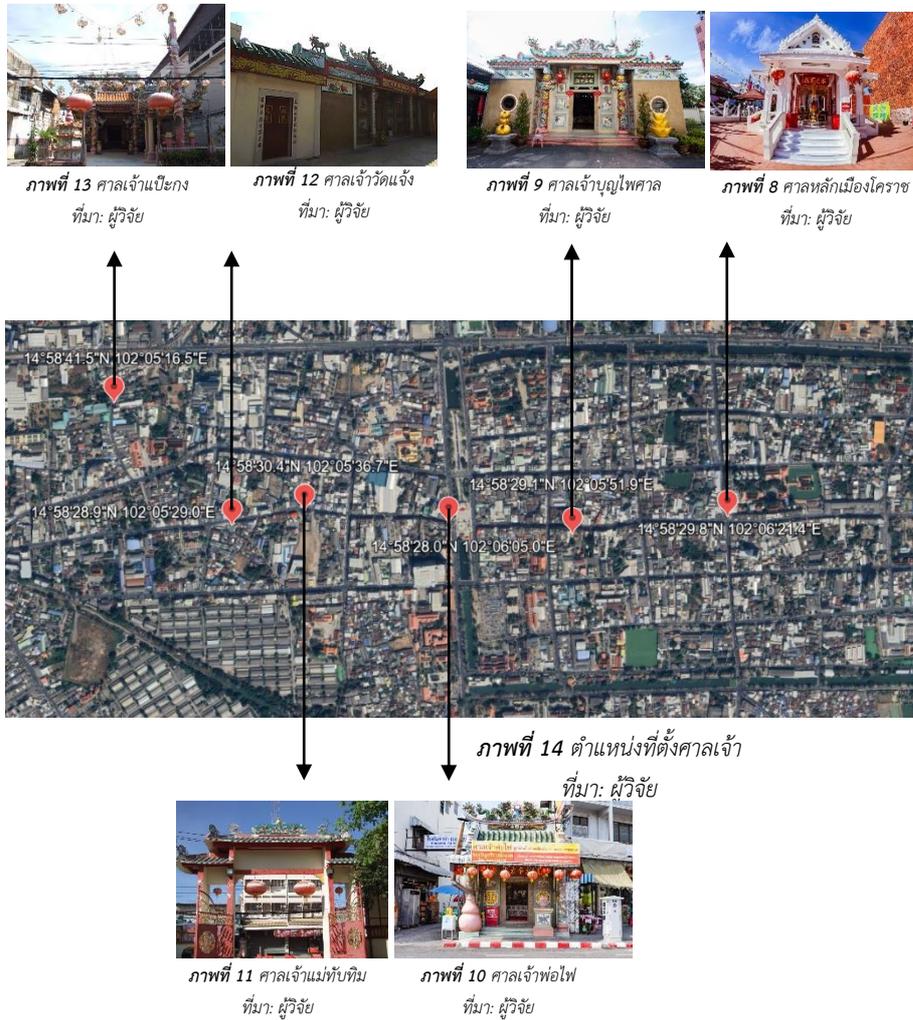
6) ศาลเจ้าแปะกง

ศาลเจ้าแปะกง ตั้งอยู่ที่ถนนจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 7 ศาลเจ้าแปะกง

ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ดังนี้ (ตารางที่ 5)
 ตารางที่ 5 ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน	องค์ประกอบ	คะแนน
ศาลหลักเมืองโคราช	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	8
	3. การบริหารจัดการ	20
รวม		78
ศาลเจ้าบุญไพศาล	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	27
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	5
	3. การบริหารจัดการ	18
รวม		50
ศาลเจ้าพ่อไฟ	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	35
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	3
	3. การบริหารจัดการ	14
รวม		52

ศาลเจ้าแม่ทับทิม	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	30
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10
	3. การบริหารจัดการ	20
รวม		60
ศาลเจ้าวัดแจ้ง	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	15
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	5
	3. การบริหารจัดการ	18
รวม		38
ศาลเจ้าแปะกง	1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	20
	2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	7
	3. การบริหารจัดการ	19
รวม		46

ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค ทั้ง 3 องค์กรประกอบ พบว่า ศาลหลักเมืองโคราช ได้คะแนนการประเมิน 78 คะแนน ศาลเจ้าบุญไพศาล ได้คะแนนการประเมิน 50 คะแนน ศาลเจ้าพ่อไฟ ได้คะแนนการประเมิน 52 คะแนน ศาลเจ้าแม่ทับทิม ได้คะแนนการประเมิน 60 คะแนน ศาลเจ้าวัดแจ้ง ได้คะแนนการประเมิน 38 คะแนน และศาลเจ้าแปะกง ได้คะแนนการประเมิน 46 คะแนน

เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายองค์ประกอบ พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีศาลหลักเมืองโคราช ได้คะแนนการประเมินสูง มีศาลเจ้าบุญไพศาล ศาลเจ้าพ่อไฟ และศาลเจ้าแม่ทับทิม ได้คะแนนการประเมินปานกลาง และมีศาลเจ้าวัดแจ้ง และศาลเจ้าแปะกง ได้คะแนนการประเมินน้อยในองค์กรประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีศาลหลักเมืองโคราช ศาลเจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าแปะกง ได้คะแนนการประเมินสูง มีศาลเจ้าบุญไพศาล และศาลเจ้าวัดแจ้ง ได้คะแนนการประเมินปานกลางและมีศาลเจ้าพ่อไฟ ได้คะแนนการประเมินน้อย และในองค์กรประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ มีศาลหลักเมืองโคราช ศาลเจ้าบุญไพศาล ศาลเจ้าพ่อไฟ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าวัดแจ้ง และศาลเจ้าแปะกง ได้คะแนนการประเมินปานกลาง

2. ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน

ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค เป็นการนำผลคะแนนรวมการประเมินองค์กรประกอบ 3 ด้าน และนำค่าคะแนนมาจัดระดับมาตรฐาน ดังนี้ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค

แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน	คะแนนรวม	ระดับมาตรฐาน	สัญลักษณ์
ศาลหลักเมืองโคราช	78	ดีมาก	★★★★
ศาลเจ้าแม่ทับทิม	60	ปานกลาง	★★
ศาลเจ้าพ่อไฟ	52	ปานกลาง	★★
ศาลเจ้าบุญไฟศาล	50	ต่ำ	★
ศาลเจ้าแปะกง	46	ต่ำ	★
ศาลเจ้าวัดแจ้ง	38	ต่ำ	★

ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีน พบว่า ศาลหลักเมืองโคราช ได้คะแนนประเมิน 78 คะแนน อยู่ในระดับมาตรฐานดีมาก (4 ดาว) ศาลเจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าพ่อไฟ ได้คะแนนประเมิน 60 คะแนน และ 52 คะแนน ตามลำดับ อยู่ในระดับมาตรฐานปานกลาง (2 ดาว) และศาลเจ้าบุญไฟศาล ศาลเจ้าแปะกง และศาลเจ้าวัดแจ้ง ได้คะแนนประเมิน 50 คะแนน 46 คะแนน และ 38 คะแนน ตามลำดับ อยู่ในระดับมาตรฐานต่ำ (1 ดาว)

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค นำผลการประเมินรายองค์ประกอบ ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ มาจัดระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนอยู่ในระดับมาตรฐานดีมาก (4 ดาว) ได้แก่ ศาลหลักเมืองโคราช ระดับมาตรฐานปานกลาง (2 ดาว) ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าพ่อไฟ และระดับมาตรฐานต่ำ (1 ดาว) ได้แก่ ศาลเจ้าบุญไฟศาล ศาลเจ้าแปะกง และศาลเจ้าวัดแจ้ง และเมื่อพิจารณารายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ที่ได้คะแนนการประเมินปานกลางและน้อย ได้แก่ ศาลเจ้าบุญไฟศาล ศาลเจ้าพ่อไฟ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าวัดแจ้ง และศาลเจ้าแปะกง โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ 2 ด้าน คือ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เกี่ยวกับความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ที่พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปี จะพบว่า ศาลเจ้ามีการจัดกิจกรรมที่เป็นพิธีใหญ่ตามความเชื่อ ความศรัทธา ในแต่ละปีน้อย หรือไม่มีการจัดกิจกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเปิดศาลเจ้าให้ประชาชนเข้าทำกิจกรรมในแต่ละวัน จึงยังไม่มี ความดึงดูดใจในการท่องเที่ยว และสืบเนื่องต่อด้าน ศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งมีเส้นทางถนนเข้าถึง แต่ถนนมีความคับแคบ และมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งชุมชนที่หนาแน่น ส่งผลทำให้การเดินทางเข้าถึงมีความยากลำบาก ในองค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ที่ได้คะแนนการประเมินปานกลางและน้อย ได้แก่ ศาลเจ้าบุญไฟศาล ศาลเจ้าวัดแจ้ง และมีศาลเจ้าพ่อไฟ โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ 2 ด้าน คือ ด้านศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน จะพบว่า มีข้อจำกัดในการพัฒนาเกี่ยวกับที่จอดรถ ที่ไม่สามารถมีพื้นที่จอดรถ หรือไม่สามารถเพิ่มพื้นที่จอดรถได้ และด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และในองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ ที่ได้คะแนนการประเมินปานกลาง ได้แก่ ศาลหลักเมืองโคราช ศาลเจ้าบุญไฟศาล ศาลเจ้าพ่อไฟ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าวัดแจ้ง และศาลเจ้าแปะกง ซึ่งเป็นจำนวนศาลเจ้าทั้งหมด โดยจากรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์จะพบว่า การดำเนินงานยังไม่ชัดเจน ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือกที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการคงอยู่และประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนให้ความสนใจ ประกอบด้วยในประเทศไทยมีการกำหนดประเพณีเทศกาลตรุษจีน และการไหว้เจ้าในช่วงที่ไม่ใช่เทศกาลเพื่อเป็นสิริมงคล พื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และจังหวัดได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัด โดยพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา ได้กำหนดการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเศรษฐกิจเพื่อขยายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมจีนในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค จากผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีน ได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญโดยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีนในระดับมาตรฐานปานกลางและต่ำ ควรได้รับการศึกษาวิจัยรายองค์ประกอบและรายดัชนีเพื่อจะได้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในด้านที่ควรได้รับการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจีนที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่อนุญาตให้ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้อนุเคราะห์อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

References

- Chansaeng, S., & Thummajariyawat, M. (2018). *The impression of Thai tourist behavior for the revisit of the ecotourism in "Khorat Geopark"*. Ramkhamhaeng University. Department of Tourism. (2016). *Quality standard assessment manual cultural attractions*. DOT.
- Jintasakul, P. (2018). *Khorat Geopark to UNESCO Global Geoparks*. Khorat Geopark Office, Nakhon Ratchasima.
- Khorat Geopark Office. (2020). *Paleontopolis: Khorat Geopark "cuesta & fossil land" (Guidebook)*. The Office.
- Nakhonratchasima Chamber of Commerce. (2000). *Retrace 100 years of Korat vanij*. Future Press and Media.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO]. (2023). *Khorat UNESCO Global Geopark Thailand*. <https://www.unesco.org/en/igpp/geoparks/khorat>